

Nr 22

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande anslag till Fiskerilånefonden, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen, bil. 30 p. 7, föreslagit riksdagen att dels till Fiskerilånefonden för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kr., dels godkänna vad i propositionen föreslagits beträffande räntan å lån ur Fiskerilånefonden.

Vidare har Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 13 mars 1959 avlåtna propositionen nr 125 (bil. 6, s. 19) föreslagit riksdagen att till Fiskerilånefonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 173 av herr *Berg, Gunnar, m. fl.*, likalydande med II: 441 av herr *Johansson i Öckerö m. fl.*, i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag, att fiskerilånefonden skall överföras från räntetyp III c till räntetyp I;

2) I: 181 av herr *Franzén* och herr *Nilsson, Ferdinand*, likalydande med II: 228 av herrar *Grebäck* och *Eriksson* i Bäckmora, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till införande av statliga garantilån till fiskets utövare i syfte att tillgodose det kreditbehov som icke kan täckas med lån ur fiskerilånefonden; samt

3) II: 440 av herr *Hedin*, vari hemställts att riksdagen måtte uttala, att Kungl. Maj:t vidtager de ändringar i författningar eller tillämpningsföreskrifter som är påkallade för att fiskerilån må kunna beviljas på de villkor som föreslagits i motionen.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till motionerna II: 441, II: 228 och II: 440.

Över motionerna I: 173, II: 441, I: 181 och II: 228 har utlåtande avgivits av 1954 års fiskeritutredning. Över motionen II: 440 har utlåtanden avgivits av statskontoret, fiskeristyrelsen, Hushållningssällskapens förbund och Sveriges fiskares riksförbund.

I. Framställning i 1959 års statsverksproposition angående anslag till Fiskerilånefonden

Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen 1932: 112, ändrad genom kungörelserna 1948: 313, 1949: 160 och 1953: 240.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggning av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling. Med avseende å innehållet av ett utav Kungl. Maj:t den 29 juli 1957 meddelat beslut möter icke hinder att med anlitan av lån ur fiskerilånefonden anskaffa gummiflottar såsom livräddningsanordning till fiskebåtar.

Enligt beslut av 1949 års riksdag fick av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 2 000 000 kr. såsom lån från ifrågavarande fond, vilket belopp av 1955 års riksdag såvitt gällde budgetåret 1954/55 höjdes till 3 000 000 kr. För budgetåret 1955/56 bestämdes ursprungligen ett belopp av 2 600 000 kr., varefter detta höjdes till 4 000 000 kr. För budgetåret 1956/57 fastställdes den årliga lånevolymen ur fonden ursprungligen till 2 600 000 kr., vilket belopp sedermera höjdes till 3 800 000 kr. För budgetåret 1957/58 fixerades ursprungligen en låneram av 3 000 000 kr., vilket belopp riksdagen enligt beslut vid 1958 års A-riksdag höjde till 3 800 000 kr. För budgetåret 1958/59 har den årliga lånevolymen ur fonden fastställts till sistnämnda belopp, 3 800 000 kr.

Fiskeristyrelsen har hemställt, att det belopp, intill vilket utlåning från fonden högst må utgå, tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60 höjes från 3 800 000 kr. till 5 000 000 kr.

Statskontoret har avstyrkt bifall till fiskeristyrelsens hemställan om en ökning av låneramen. Statskontoret upplyser, att av ämbetsverket verkställda beräkningar ger vid handen, att per den 1 juli 1959 i runt tal 3 000 000 kr. torde finnas disponibla för utlåning från fonden. För budgetåret 1959/60 synes sålunda vid bibehållande av en oförändrad lånevolym å 3 800 000 kr. ett kapitaltillskott å 800 000 kr. vara erforderligt. Enligt statskontorets mening bör ett belopp av högst denna storleksordning tillföras fonden. Ett tillmötesgående av fiskeristyrelsens hemställan medför, att ett investeringsanslag å 2 000 000 kr. skulle behöva anvisas.

I detta sammanhang har anmälts en inom jordbruksdepartementet upprättad *promemoria angående storleken av räntan å lån från fiskerilånefonden*. Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, fiskeristyrelsen, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret och Sveriges fiskares riksförbund.

I promemorian lämnas först en redogörelse för bestämmelserna om ränta å lån från fiskerilånefonden och andra statens utlåningsfonder.

I fråga om förslag till höjning av räntan å lån från fiskerilånefonden anföres därefter följande.

I yttrande över de vid 1958 års A-riksdag väckta motionerna I: 105 och II: 114 om ökad utlåning från fiskerilånefonden för budgetåret 1957/58, m. m. har statskontoret anfört bl. a. följande (JoU 1958: 8 s. 2).

Det ständigt växande lånebehovet från fiskerilånefonden och de begränsade möjligheter, som med hänsyn till det budgetära läget står till buds för att tillgodose önskemålen om lån, ger enligt statskontorets mening anledning till övervägande, om icke en kartläggning bör ske av lånebehoven i syfte att klargöra, vilka ändamål som främst bör tillgodoses med förefintliga medel. Vidare torde — som ämbetsverket tidigare framhållit — uppmärksamhet böra ägnas åt lånevillkoren, enkannerligen räntans storlek. Den tidigare stora differensen mellan räntan å lån från fiskerilånefonden och låneräntan i allmänna marknaden har efter räntehöjningen i juli 1957 ytterligare ökats. Det bör enligt statskontoret beaktas, att för stödlån till jordbrukare, som 1957 tillfogats skördeskador, faststälts en ränta av 5,75 procent, medan fiskerilånen löper med 3 procent ränta (kungörelser 1937: 627 samt 1943: 936 och 937). Statskontoret finner skäl för en dylik åtskillnad knappast föreligga. En omedelbar höjning av sistnämnda räntesats, förslagvis till den för stödlånen bestämda och i varje fall icke understigande normalräntan, synes enligt statskontoret böra vidtagas.

I samband med behandlingen av frågan om kapitaltillskott till fiskerilånefonden för budgetåret 1957/58 har jordbruksutskottet i sitt utlåtande 1958: 8 erinrat om statskontorets nyss redovisade uttalande angående storleken av räntan å lån från fiskerilånefonden. Jordbruksutskottets uttalande har lämnats utan erinran av riksdagen (rskr. 1958: 166).

Räntan å lån från fiskerilånefonden har, såsom förut nämnts, utgjort 3 procent alltsedan år 1937, då av särskilda skäl en sänkning företogs. Till följd av utvecklingen av låneräntan i allmänna marknaden under senare år har skillnaden mellan denna ränta och räntan å lån från fiskerilånefonden vidgats. Skäl synes sålunda, såsom jordbruksutskottet erinrat om, föreligga för en viss höjning av sistnämnda räntesats. En höjning synes böra företas på ett sådant rätt, att fiskerilånefonden kan bibehållas i det förut beskrivna ränteregleringssystemet. Med hänsyn bl. a. härtill torde i främsta rummet räntetyp I eller II — avseende fonder där räntan utgöres av normalräntan (f. n. 4 1/4 procent) resp. normalräntan plus viss tilläggsränta — kunna komma i fråga. Med beaktande av de hittillsvarande erfarenheterna av utlåningen från fiskerilånefonden synes emellertid räntetyp II icke böra ifrågakomma. Vid sådant förhållande torde fiskerilånefonden böra överföras till räntetyp I, till vilken flertalet statliga utlåningsfonder redan hänförs. En överföring kommer — såsom framgår av det föregående — icke att beröra redan beviljade lån ur fiskerilånefonden.

Ett överförande av fiskerilånefonden från räntetyp III c till räntetyp I medför författningsmässigt ändringar av mom. 4:o) kungörelsen 1907: 61 (omtryckt 1932: 112) samt av kungörelsen 1943: 937.

Departementschefen har — efter närmare redogörelse för fiskeristyrelsens anslagsframställning och förenämnda promemoria samt för däröver avgivna yttranden — anfört följande.

»Såsom av den föregående framställningen framgått, föreligger betydande anspråk på lån ur fiskerilånefonden. För att söka tillgodose dessa anspråk har fiskeristyrelsen hemställt, att låneramen vidgas från för innevarande budgetår 3 800 000 kronor till 5 000 000 kronor. Jag är emellertid icke beredd att föreslå någon höjning av låneramen för nästa budgetår. Vid sådant förhållande erfordras, såsom statskontoret anmält, ett kapitaltillskott av 800 000 kronor. Vad härefter angår räntan å lån från fiskerilånefonden finner jag mig böra förorda, att fiskerilånefonden överföres från räntetyp III c till räntetyp I. Detta innebär, att räntesatsen kommer att för nya lån ur fiskerilånefonden höjas från 3 procent till normalräntan, för närvarande 4,25 procent. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga i anledning härav erforderliga författningsändringar.»

II. Yttrande över motionerna I: 173 och II: 441

I ett den 24 februari 1959 dagtecknat utlåtande över motionerna I: 173 och II: 441 har 1954 års fiskeritutredning anfört följande.

I sitt yttrande till utskottet den 27 mars 1958 rörande införandet av ett statligt kreditgarantisystem på fiskets område lämnade utredningen en ingående redogörelse för den genom fiskerilånefonden bedrivna låneverksamheten. Av redogörelsen framgår bl. a., att lånebehovet efter hand stigit så, att fiskarnas möjligheter att ur fonden erhålla lån till tillfredsställande belopp minskat betydligt. Följden har blivit, att fiskarna måste täcka lånebehovet vid investeringar till allt större del genom lån mot borgen i de allmänna kreditinrättningarna, varvid hög ränta utgått. Genom att höja räntan å lån från fiskerilånefonden utan att samtidigt öka fondens resurser så att procentuellt större del av lånebehovet skulle kunna bestridas av fondmedel, skulle fiskarna frångå en av dem högt skattad förmån.

Inom utredningen har diskuterats möjligheten att helt ersätta fiskerilånefonden med ett system med statlig kreditgaranti. Rörande lämpligheten av en dylik övergång har dock meningarna varit delade och slutlig ståndpunkt i frågan har ännu ej tagits. Vid nu angivna förhållande och med beaktande av att det inför eventuella gemensamma marknader med verkningar, som ännu icke kan överblickas, knappast kan anses lämpligt att genomföra en åtgärd, som försämrar fiskarnas ställning, får utredningen som sin mening uttala, att med frågan om höjning av ifrågavarande räntefot bör anstå.

III. Yttrande över motionerna I: 181 och II: 228

I yttrande den 24 februari 1959 över motionerna I: 181 och II: 228 har 1954 års fiskeritutredning anfört följande.

För sin del får utredningen erinra om att utredningen den 27 mars 1958 avgav utlåtande till utskottet över bl. a. ett liknande förslag, som framlagts genom motionerna I: 146 och II: 170 samt I: 147 och II: 171 till 1958 års riksdag. Efter att ha redogjort för utvecklingen av den genom fiskerilånefonden bedrivna verksamheten och ha konstaterat, att fonden numera relativt sett endast i minskad omfattning kunde lämna fiskarna hjälp vid investeringar, anförde utredningen, att det vore diskutabelt, huruvida införandet av ett system med statlig kreditgaranti vid sidan av fondens låneverksamhet vore

ett lämpligt sätt att förbättra fiskarnas situation. Mot tidigare framlagda förslag att helt ersätta fonden med ett dylikt system hade anförts vägande skäl. I huvudsak syntes samma skäl kunna återopas mot en kreditgarantiverksamhet vid sidan av fondlånen. Sålunda torde den praktiska utformningen stöta på svårigheter, eftersom — såsom statskontoret framhållit — det icke borde ankomma på icke statliga organ att handha dylik verksamhet. Bibehålles fondutlåningen i oförändrad form, skulle följaktligen låneärenden komma att behandlas av skilda instanser. Ej heller torde det vara önskvärt att för samma ändamål tillämpades ett system med subventionerade lån, för vilka vederbörande hushållningsällskap eller landsting stode ansvar, och ett icke subventionerat statligt kreditgarantisystem.

Vad utredningen sålunda anförde, har utredningen icke funnit skäl att frångå. Utredningen vill emellertid tillägga, att inom utredningen har diskuterats, huruvida fondlåneverksamheten bör helt ersättas av ett system med statlig kreditgaranti. Rörande lämpligheten av en dylik övergång har emellertid meningarna varit delade och slutlig ståndpunkt i frågan har ännu ej tagits.

IV. Yttranden över motionen II: 440

Statskontoret har i sitt den 17 februari 1959 dagtecknade utlåtande över motionen II: 440 huvudsakligen anført följande.

Spörsmålet om säkerheten för de lån, som utlämnas från fiskerilånefonden, har tidigare uppmärksamrats i de vid 1956 års riksdag väckta motionerna I: 378 och II: 311. I utlåtande över dessa motioner (se utskottets utlåtande nr 15 s. 3—4) framhöll statskontoret bl. a., att låneförfattningen icke innehölle några föreskrifter om säkerhet och att det närmast torde få ankomma på låneförmedlarna att överväga frågan om säkerhet. I detta avseende uttalade också fiskeristyrelsen, att det vore naturligt, att förmedlarna måste ha frihet att betinga sig den säkerhet, som de funnit betryggande. Motionerna föranledde icke någon åtgärd.

Genom den nu väckta motionen har spörsmålet om säkerhet ånyo bragts under riksdagens prövning med det förslaget, att statsmakterna skola befrja låneförmedlarna från förlustrisker, som må kunna uppstå, om förmedlarna som säkerhet godtaga inteckning i till betryggande belopp försäkrat fiskefartyg. Av motionen framgår icke, vilka de skäl äro, som föranleda låneförmedlarna att icke som säkerhet godtaga dylik inteckning. Då enligt motionären erfarenheterna från hittillsvarande låneförmedling visat, att fiskarna skött sina lån på ett mönstergillt sätt, och då förlustriskerna av en utlåning mot säkerhet i inteckning erfarenhetsmässigt bedömas som mycket små, kan låneförmedlarnas inställning till säkerhetsfrågan te sig överraskande. Emellertid kan statskontoret icke finna vad i motionen anförts utgöra tillräckliga skäl att frångå gällande system beträffande utlåning från fiskerilånefonden. Erinras må för övrigt om den motsvarighet till låneförmedlarnas ansvar beträffande nämnda utlåning, som gäller för företagareföreningar med avseende å lån från fonden för lån till företagareföreningar m. fl. Statskontoret kan således icke finna motionen böra föranleda någon åtgärd.

I yttrande den 13 februari 1959 har *fiskeristyrelsen* anført följande.

Med nuvarande utformning av kungörelsen den 7 augusti 1907 (nr 61 s. 1; omtryck 112/1932; ändr. 627/1937, 313/1948, 160/1949, 240/1953) angående ändrade bestämmelser rörande fonden för fiskerinäringens befrämjande

(fiskerilånefonden) innefattar spørsmålet om låneförmedlarnas (hushållningssällskap och landsting) krav på lånesäkerhet för de individuella lånen från nämnda fond, s. k. fiskerilån, ett ämne, som varje låneförmedlare för sig har att avgöra enligt principerna för hushållningssällskaps och landstings självstyrelse. I nuläget lärers statsmakterna vara förhindrade att sträcka sig längre än som skett enligt punkten 3:o) i förenämnda kungörelse, nämligen att föreskriva att låneförmedlare icke må av låntagare betinga sig förmånligare amorteringsvillkor än förmedlaren själv har att fullgöra gentemot staten, samt enligt punkten 4:o) i samma kungörelse, vari stadgas likställighet mellan låneförmedlare och låntagare med avseende på räntevillkoren.

Ur rättvisesynpunkt talar emellertid starka skäl för införande av de principer inom fiskerilånegivningen, som föreslås i den remitterade motionen, liksom nuvarande på sina håll tillämpade stränga fordringar på lånesäkerhet lägger hinder i vägen för önskvärda rationaliseringar och nyetableringar inom fiskerinäringen.

Över huvud taget har fiskeristyrelsen fått det intrycket att nu gällande fiskerilånekungörelse av år 1907 är mogen för revision, så att bestämmelserna om dessa betydelsefulla lån bringas till överensstämmelse med låneföreskrifterna inom besläktade områden, t. ex. lånefonden för den mindre skeppsfarten, för vilken fond en ny och modern lånekungörelse utfärdats den 6 juni 1957 (SFS nr 304).

Hushållningssällskapens förbund har i utlåtande den 13 februari 1959 anfört.

Som påpekats i motionen är det fullt naturligt, att hushållningssällskapens prövning av borgen eller säkerhet vid utlämnande av fiskerilån måste med nuvarande bestämmelser vara förhållandevis sträng. Även om så är fallet torde dock det antal lånesökande, som bort erhålla lån men som utestängts från lånemöjligheten genom att de ej kunnat ställa tillräcklig säkerhet, vara ringa. Förbundsstyrelsen har emellertid oaktat detta icke något att erinra mot att förutsättningar och möjligheter för den förordade uppmjukningen av säkerhetsbestämmelserna prövas. Den jämförelse med jordbrukets driftlån, som görs i motionen, talar onekligen härför. Klart är emellertid att den åsyftade ändringen kommer att öka förlustriskerna. Då hushållningssällskapen vare sig kunna eller böra svara för härmed sammanhängande förluster, måste ändringens konsekvenser vara i förväg fullt klarlagda och beaktade. Sällskapen torde t. ex. icke kunna ge avkall på säkerhetskraven ifall det först i efterhand skall beslutas om en eventuell låneförlust, som uppstått genom den förordade uppmjukningen, skall täckas med allmänna medel.

Sveriges fiskares riksförbund har i sitt den 18 mars 1959 dagtecknade yttrande över motionen anfört följande.

I olika sammanhang ha vi tidigare haft tillfälle erinra om att fiskerilånefonden alltsedan den inrättades varit av stor betydelse för utvecklingen inom fisket genom att fiskarna erhållit hjälp med anskaffande av kapital i syftmål att tillgodose de alltmera ökade kraven på rationalisering av yrket samt utökning och modernisering av fiskeflottan för att kunna bibehålla och om möjligt ytterligare förbättra positionerna i den hårdnande internationella konkurrensen.

Syftemålet med motionen synes vara att fiskare skall komma i åtnjutande av samma villkor som gäller i fråga om långivning till lantbrukare. Särskilt framhålles att unga driftiga fiskare, som önskar anskaffa nytt fartyg och

övergå till ännu rationellare fiske, borde erhålla lån utan annan säkerhet än inteckning i det nya fartyget i sådana fall, då tillräcklig borgen ej kan anskaffas och vi anse detta syftemål helt naturligt vara lovvärt.

Med hänsyn till bl. a. att hushållningssällskapen samt Göteborgs och Bohus läns landsting i egenskap av låneförmedlare ha rätt att föreskriva lånevillkor och till att frågan om tillgodoseende av fiskarekårens kapitalbehov behandlas av den i gång varande statliga fiskeriutredningen och att tidsenliga förslag för ordnande av denna fråga kan förväntas, anser styrelsen att omnämnda motion icke bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

V. Framställning i proposition nr 125 angående anslag till Fiskerilånefonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59

Avmattningen i det allmänna konjunkturläget har försämrat arbetstillgången inom varvsindustrien och medfört personalinskränkningar vid åtskilliga företag. Den minskade ordertillgången har hårdast drabbat de mindre och medelstora varven samt reparationsavdelningarna vid vissa storföretag. På många orter dominerar mindre och medelstora varv den industriella verksamheten och följderna av driftsinskränkningar kan därför bli lokalt mycket kännbara. Då sysselsättningssvårigheterna inom varvsindustrien skärptes under hösten 1958, ställde arbetsmarknadsstyrelsen, med stöd av givna bemyndiganden, medel till förfogande åt statliga myndigheter — bl. a. generaltullstyrelsen, sjöfartsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — för utläggande av beställningar hos mindre och medelstora svenska varv. Även andra särskilda åtgärder har under de senaste månaderna vidtagits för att uppehålla sysselsättningen inom varvsindustrien. Sålunda har i ett fall nybyggnad av fartyg kunnat igångsättas genom kreditgaranti från exportkreditnämnden. Vidare har lånenämnden för den mindre skeppsfarten i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen lämnat lån för ny- eller ombyggnad av fartyg vid varv med arbetsbrist. I propositionen 1959: 40 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen en förstärkning i arbetslöshetsbekämpande syfte av statens lånefond för den mindre skeppsfarten med 17 500 000 kr.

I skrivelse den 19 februari 1959 har *arbetsmarknadsstyrelsen* hemställt, att i sysselsättningsbefrämjande syfte inom framför allt den mindre varvsindustrien fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) måtte under budgetåret 1958/59 tillföras ett särskilt tillskott å 5 000 000 kr. Beloppet avses skola användas för att vid dylika varv i vidgad omfattning möjliggöra byggande och modernisering av fiskefartyg samt för inköp av motorer till sådana fartyg.

Arbetsmarknadsstyrelsen erinrar inledningsvis om de hittills vidtagna eller föreslagna åtgärderna för att motverka arbetslöshet vid svenska småvarv. Under år 1959 har emellertid till styrelsen inkommit meddelanden om ytterligare driftsinskränkningar inom varvsindustrien. Med hänsyn härtill finner styrelsen ytterligare åtgärder erforderliga för att motverka denna arbetslöshet. Då icke enbart fraktfarten utan även fiskerinäringen har be-

tydelse för sysselsättningen inom den mindre varvsindustrien, är enligt styrelsens mening ökade lånemöjligheter jämväl för sistnämnda näring önskvärda.

Då ändamålet med det nu föreslagna tillskottet till fiskerilånefonden är att upprätthålla sysselsättningen inom varvsindustrien, bör detsamma enligt arbetsmarknadsstyrelsen hållas skilt från övriga fondmedel och långivning med anlitande av tillskottet endast ifrågakomma, när arbetsmarknadsstyrelsen gjort framställning därom hos fiskeristyrelsen, som i sådana ärenden bör fungera som låneförmedlare. Lån med anlitande av tillskottsmedlen bör regelmässigt kunna beviljas för om- och nybyggnad av fiskefartyg samt för motorbyten. Dylika lån bör vidare kunna lämnas upp till ett högsta belopp per fartyg av 250 000 kr. Likaså bör enligt styrelsen kredit kunna lämnas till varv för byggande av fartyg, även om avtal med köpare om förvärv av fartyget icke föreligger. Vid fiskeristyrelsens behandling av ifrågavarande ärenden bör företrädare för arbetsmarknadsstyrelsen beredas tillfälle att närvara. För lånen bör få föreskrivas de särskilda villkor, som betingas av medlens användning i arbetslöshetsbekämpande syfte.

Departementschefen har — efter närmare redogörelse för arbetsmarknadsstyrelsens framställning — anfört följande.

»Av den lämnade redogörelsen framgår att de av konjunkturläget betingade sysselsättningssvårigheterna vid våra mindre och medelstora skeppsvarv under hösten 1958 har motverkats genom statliga beställningar, exportkreditgaranti och utlåning från lånefonden för den mindre skeppsfarten. I proposition till årets riksdag (1959: 40) har Kungl. Maj:t vidare i samma syfte föreslagit en förstärkning av nämnda lånefond med 17 500 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen har emellertid funnit de hittills företagna eller föreslagna åtgärderna icke vara tillfyllest för att motverka den arbetslöshet vid de svenska småvarven, som kan väntas uppstå. För att göra det möjligt att tillföra dessa varv ytterligare sysselsättningsobjekt har arbetsmarknadsstyrelsen därför föreslagit en omedelbar förstärkning av låneresurserna för om- och nybyggnad av fiskefartyg samt för motorbyten på dylika fartyg. Med hänsyn till värdet för sysselsättningspolitiken av en sådan förstärkning anser jag mig böra i huvudsak biträda arbetsmarknadsstyrelsens förslag.

Enligt vad jag under hand inhämtat är kapitaltillgångarna inom fiskerilånefonden för närvarande i stort sett helt disponerade. Då för de åsyftade åtgärderna kräves en väsentlig förstärkning av utlåningsmöjligheterna, anser jag mig böra godtaga arbetsmarknadsstyrelsens förslag, att ett belopp av 5 000 000 kronor tillföres fonden. Beloppet bör i sin helhet disponeras för lån i samband med beställningar vid medelstora och framför allt mindre svenska skeppsvarv samt vid motorverkstäder. Enär vidare de ökade möjligheterna till utläggande av beställningar vid ifrågavarande varv bör skapas utan dröjsmål, torde beloppet böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört bör beträffande dispositionen av ifrågavarande kapitaltillskott till fiskerilånefonden vissa särskilda regler uppställas. Tillskottet bör sålunda hållas skilt från övriga fondmedel. Vidare bör långivning med anlitan av tillskottsmedlen endast ifrågakomma, när arbetsmarknadsstyrelsen gjort framställning därom hos fiskeristyrelsen, som i sådana ärenden bör fungera som låneförmedlare. Med hänsyn till ändamålet med den nu föreslagna långivningen bör sålunda såsom låneförmedlare icke anlitas hushållningssällskapen eller, i Göteborgs och Bohus län, landstinget, vilka eljest förmedlar fiskerilånen. Vid fiskeristyrelsens behandling av ärenden om lån ur ifrågavarande tillskottsmedel bör företrädare för arbetsmarknadsstyrelsen beredas tillfälle att närvara. Lånen bör kunna beviljas för om- eller nybyggnad av fiskefartyg samt för motorbyten på dylika fartyg. Att såsom arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit medge kredit till varv för byggande av fartyg, även om avtal med köpare om förvärv av fartyget icke föreligger, finner jag mig dock icke kunna förorda. Maximibeloppet för lån från fiskerilånefonden utgör sedan år 1953 120 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen har för nu ifrågavarande särskilda lån föreslagit ett maximibelopp per fartyg av 250 000 kronor. Med hänsyn till att syftet med sistnämnda lån är att i dagsläget skapa ökade möjligheter till sysselsättning inom varvsindustrien anser jag liksom arbetsmarknadsstyrelsen, att maximibeloppet bör sättas högre än vid den normala långivningen. Efter överväganden har jag emellertid funnit mig böra förorda, att sagda belopp bestämmas till högst 150 000 kronor. Dock bör lån för anskaffning av fiskebåt genom nybyggnad icke avse högre belopp än 80 procent av det för fartyget avtalade priset. Räntan å lån ur tillskottsmedlen bör utgå efter normalräntan, för närvarande 4,25 procent. För lånen bör få föreskrivas de särskilda villkor i övrigt, som betingas av medlens användning i arbetslöshetsbekämpande syfte. Amorterings- och räntefrihet bör åtnjutas under två år och amorteringstiden torde böra fastställas till högst tio år. Inflytande amorteringar å nu ifrågavarande lånemedel bör tills vidare tillföras fiskerilånefonden för att användas för fondens ordinarie ändamål. I övrigt bör beträffande säkerhet och försäkringsskyldighet samt utbetalning, amortering och uppsägning av lånen gälla föreskrifter, vilka i huvudsak motsvarar dem, som enligt kungörelsen 1957:340 gäller vid utlåning från statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu anförts meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.»

VI. Utskottet

I likhet med Kungl. Maj:t finner utskottet det angeläget att den arbetslöshet, som kan väntas uppstå vid de svenska småvarven, på allt sätt motverkas. Genom en förstärkning av fiskerilånefondens resurser skapas förutsättningar för ökade beställningar vid ifrågavarande varv för om- och ny-

byggnad av fiskefartyg. Utskottet tillstyrker därför förslaget i proposition nr 125 att fonden redan innevarande budgetår tillföres ett ytterligare belopp av 5 000 000 kronor. Med hänsyn till att detta kapitaltillskott till fonden motiveras av sysselsättnings-skäl bör särskilda regler uppställas beträffande dispositionen av detsamma. Utskottet har inte något att erinra mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i det avseendet. Icke heller har utskottet någon invändning mot vad Kungl. Maj:t förordat beträffande ränte-, amorterings- och övriga villkor för utlåningen av ifrågavarande belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen att den ordinarie utlåningsverksamheten från fiskerilånefonden för budgetåret 1959/60 skall bibehållas vid en oförändrad volym av 3 800 000 kronor. Härför erfordras ett kapitaltillskott till fonden av 800 000 kronor. I statsverkspropositionen har vidare föreslagits att fiskerilånefonden skall överföras från räntetyp III c till räntetyp I. Detta innebär, att räntesatsen för nya lån ur fonden höjes från 3 till 4,25 procent. I de likalydande motionerna I: 173 och II: 441 har yrkats avslag på Kungl. Maj:ts framställning om ändring av ifrågavarande räntesats. Utskottet får för sin del framhålla, att när utskottet i sitt utlåtande nr 8 till 1958 års A-riksdag erinrade om ett av statskontoret gjort uttalande angående storleken av räntan å lån från fiskerilånefonden var syftet att statskontorets förslag om höjning av nämnda räntesats skulle bli föremål för prövning bland annat med hänsyn till den ökade differensen mellan denna ränta och låneräntan på den allmänna marknaden. De skäl som i statskontorets förenämnda uttalande samt i statsverkspropositionen anförts för en höjning av ifrågavarande räntesats synes utskottet bärande. Genom det i det föregående föreslagna — av arbetsmarknadsskäl motiverade — kapitaltillskottet kommer fiskerilånefondens resurser för den ordinarie verksamheten att i viss mån förstärkas och en större procentuell andel av lånebehovet på området kan bestridas av fondmedel, varigenom låntagarnas totala räntekostnader kommer att påverkas i sjunkande riktning. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att fiskerilånefonden överföres från räntetyp III c till räntetyp I. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna I: 173 och II: 441. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga författningsändringar.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att vid ett bibehållande av nuvarande räntesats skulle ett avskrivningsanslag på 240 000 kronor behöva anvisas för budgetåret 1959/60.

I motionerna I: 181 och II: 228 har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till införande av statliga garanti-lån till fiskets utövare i syfte att tillgodose det kreditbehov som icke kan täckas med lån ur fiskerilånefonden. I yttrande över motionerna har 1954 års fiskeriutredning framhållit att det icke synes vara önskvärt att vid ifrågavarande låneverksamhet tillämpa två skilda system vid sidan av varandra och att den praktiska utformningen av motionärernas förslag skulle stöta på svårigheter. Utskottet delar denna uppfattning, och då dessutom frågan

om statens medverkan för att underlätta fiskerinäringens kapitalförsörjning är föremål för prövning av 1954 års fiskeriutredning synes förevarande motioner icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen II: 440 har gjorts hemställan, att riksdagen måtte uttala, att Kungl. Maj:t bör vidtaga de ändringar i författningar eller tillämpningsföreskrifter som är påkallade för att fiskerilån skall kunna beviljas utan annan säkerhet än inteckning i fartyget, försäkrat till betryggande belopp, och att förlusten å lånen i sista hand skall kunna täckas genom statens försorg. Utskottet får erinra om att hushållningssällskapen samt Göteborgs och Bohus läns landsting i egenskap av låneförmedlare har rätt att föreskriva lånevillkoren, och möjlighet finnes följaktligen för dessa organ att, om de i det enskilda fallet så finner lämpligt, uppställa de mildare säkerhetskrav som förordas i motionen. Då spørsmålet om säkerheten vid långivningen dessutom intimt sammanhänger med frågan om tillgodoseendet av kapitalbehovet på fiskets område, vilken fråga såsom nämnts behandlas av 1954 års fiskeriutredning, synes motionen enligt utskottets uppfattning icke påkalla någon riksdagens åtgärd.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Fiskerilånefonden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Fiskerilånefonden* å riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 173 och II: 441 godkänna att fiskerilånefonden överföres från rättyp III c till rättyp I;

B. att motionerna I: 181 och II: 228 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionen II: 440 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 april 1959

På jordbruksutskottets vägnar:

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Nord, Jon Jonsson, Sigfrid Larsson, Bertil Andersson*, Eskilsson*, Mossberger, Hedström, Franzén och Uno Olofsson;

från andra kammaren: herrar Pettersson i Dahl, Gustafson* i Dädesjö, Arweson, Johanson i Västervik, Franzén i Motala, Nilsson i Lönsboda, Nilsson i Bästekille, Johansson i Öckerö, Carbell* och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herrar *Nord, Sigfrid Larsson, Eskilsson, Franzén, Uno Olofsson, Arweson, Nilsson* i Lönsboda, *Nilsson* i Bästekille, *Johansson* i Öckerö och *Hedin*,

vilka ansett att utskottet i enlighet med yrkandet i motionerna I: 173 och II: 441 bort avslå Kungl. Maj:ts förslag om överföring av fiskerilånefonden från räntetyp III c till räntetyp I samt att därför

dels andra och tredje stycket i utskottets utlåtande å s. 10 bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet biträder — — — (lika med utskottet) — — — ifrågasvarande räntesats. Motionärerna har bland annat framhållit att en höjning av räntan på fiskerilånen skulle försvåra de svenska fiskarnas möjligheter att bedriva sitt fiske i den hårda konkurrens som råder med andra länder, där i de flesta fall fiskarna har större statliga låneförmåner än som förekommer i vårt land. Även 1954 års fiskeriutredning har framhållit att det inför eventuella gemensamma marknader med verkningar, som ännu icke kan överblickas, knappast kan anses lämpligt att genomföra en åtgärd, som försämrar fiskarnas ställning. Utskottet delar denna uppfattning och avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om höjning av räntesatsen för nya lån ur fiskerilånefonden. Med hänsyn till att statens förräntningskrav för närvarande uppgår till 4 1/4 procent uppstår vid bibehållande av 3 procents ränta för lån ur fiskerilånefonden ett avskrivningsbehov vid anvisande av anslag till fonden. Det ankommer på statsutskottet att i förevarande fall framlägga förslag om anvisande av erforderligt avskrivningsanslag.»

dels ock utskottets hemställan under A. 3) bort lyda sålunda:

»3) med bifall till motionerna I: 173 och II: 441 avslå Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag, att fiskerilånefonden skall överföras från räntetyp III c till räntetyp I.»

2) av herrar *Eskilsson, Nilsson* i Bästekille och *Hedin*,

vilka ansett att med anledning av yrkandet i motion II: 440

dels andra stycket i utskottets utlåtande å s. 11 bort ha följande lydelse:

»I motionen II: 440 — — — (lika med utskottet) — — — statens försorg. Hushållningssällskapen samt Göteborgs och Bohus läns landsting har i egenskap av låneförmedlare rätt att föreskriva lånevillkoren, och möjlighet finnes följaktligen för dessa organ att, om de i det enskilda fallet så finner lämpligt, uppställa de mildare säkerhetskrav som förordas i motionen. Som i yttrande från Hushållningssällskapens förbund framhållits torde dock sällskapen icke kunna ge avkall på de säkerhetskrav som nu tillämpas om icke den eventuella låneförlust som kan uppstå genom den förordade uppmjukningen täckes med allmänna medel. Av detta skäl och ur rättvisesynpunkt — i jämförelse med jordbrukets driftslån — finner utskottet skäl föreligga för en uppmjukning av lånevillkoren i särskilda fall i enlighet med motio-

nens syfte. Då spørsmålet om säkerheten vid långivningen emellertid intimt sammanhänger med frågan om tillgodoseendet av kapitalbehovet på fiskets område, vilken fråga såsom nämnts behandlas av 1954 års fiskeriutredning, anser utskottet att frågan bör tagas upp till närmare behandling i nämnda utredning.»

dels ock utskottets hemställan under C bort lyda sålunda:

»C. att riksdagen i anledning av motionen II: 440 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva till känna vad utskottet i ärendet anfört.»